

IN MEMORIAM

Elinor Murray Despalatović (1933-2020)

U ožujku 2020. u 87. godini života preminula je povjesničarka Elinor Murray Despalatović, profesor emeritus koledža Connecticut. Rođena je 10. kolovoza 1933. u Clevelandu a magistrirala je i doktorirala na Sveučilištu Columbia. Nakon istraživačkih pozicija na sveučilištima Michigan i Yale, zaposlila se 1965. na koledžu Connecticut u New Londonu, gdje je provela ostatak svoga radnoga vijeka otišavši u mirovinu 2001. godine.

Zarana se počela zanimati za istočnoeuropsku pa i hrvatsku povijest te je 1975. objavila cijenjenu monografiju o Ljudevitu Gaju i ilirskom pokretu (*Ljudevit Gaj and the Illyrian Movement*) koja je u dopunjenoj verziji 2016. prevedena na hrvatski. Zanimala se i za povijest sela a 1981. je s Joelom Halpernom uredila američko izdanje knjige Rudolfa Bičanića *How the People Live*.

Bila je članica i dužnosnica niza stručnih udruga (American History Association, American Association for Advancement of Slavic Studies, American Association of University Professors, American Society for Southeast European Studies, American Association for Croatian Studies potpredsjednica 1980-1986).

Elinor Murray Despalatović je do pred kraj života sa suprugom Marijanom i kćerima redovito posjećivala Hrvatsku, istražujući hrvatsku povijest i održavajući kako privatne tako i stručne veze i poznanstva.

Iskra Iveljić

Elinor Murray Despalatović održala je 2010. godine na Poslijediplomskom doktorskom studiju *Hrvatske moderne i suvremene povijesti u europskom i svjetskom kontekstu* Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu predavanje „Rural Crime and Deviance in Croatia-Slavonia cca 1900 according to the answers to Antun Radić's OSNOVA“. Tom prigodom je s njom vođen razgovor koji je kasnije objavljen u časopisu *Pro tempore* (10-11, 2016). Profesorica Elinor Murray Despalatović prisustvovala je i predstavljanju hrvatskog izdanja njezine knjige *Ljudevit Gaj i ilirski pokret* održanom na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2016. godine, na kojem su govorili profesori Ivo Banac, Drago Roksandić i Mario Strecha. O svemu tome obavještavano je na portalu *Historiografija.hr*, a čitatelje svakako upućujemo i na čitanje knjiga i radova Elinor Murray Despalatović objavljenih na engleskom i hrvatskom jeziku.

Uredništvo

Izbor radova Elinor Murray Despalatović objavljenih u Hrvatskoj

Ljudevit Gaj i ilirski pokret, Zagreb 2016.

Razgovor – Elinor Murray Despalatović, *Pro tempore*, 10-11, 2016.

Rural women in Croatia-Slavonia in 1900, *Review of Croatian history*, 5, 2009.

Village Education in Croatia-Slavonia, 1900-1914, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest*, 41, 2009.

Zdravstvene prilike na hrvatskom selu krajem 19. stoljeća i uloga općinskih liječnika, *Zbornik Mirjane Gross*, Zagreb 1999.

Povjesničar i etnografski izvori, *Historijski zbornik*, 40, 1987.

Ljudevit Gaj: panslavist i nacionalist, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest*, 3, 1973.

Ivo Banac (1947–2020)

U petak, 3. srpnja 2020. sa zagrebačkog je Mirogoja put rodnoga Dubrovnika ispraćen Ivo Banac, američki i hrvatski povjesničar, političar i borac za ljudska prava. Na ispraćaju je nadahnuto i lijepo govorio Ivan Zvonimir Čičak, stihove jedne svoje pjesme pročitao je Drago Štambuk, a u ime zagrebačkih studenata i doktoranada od profesora se oprostio Martin Previšić. Crkveni obred predvodio je rektor zagrebačkoga Hrvatskog katoličkog sveučilišta Željko Tanjić, koji je također govorio o samome pokojniku i suradnji s njime na uspostavi doktorskih studija povijesti na tom sveučilištu.

Ivo Banac rodio se u Dubrovniku dvije godine nakon završetka Drugoga svjetskog rata, 1. ožujka 1947. Nije dugo živio u poslijeratnoj Hrvatskoj – već kao dvanaestogodišnjak s majkom je preselio u Sjedinjene Američke Države, gdje mu je živio otac. Školovao se u njujorškoj isusovačkoj gimnaziji Loyola te na tamošnjem sveučilištu Fordham, koje je u devetnaestom stoljeću osnovala katolička biskupija New Yorka i ubrzo ga predala na upravljanje isusovcima. Studirao je povijest, a među profesorima mu je bio i Oskar Halecki, poljsko-američki povjesničar čija je majka bila kći devetnaestostoljetnoga virovitičkog župana Leopolda Delimanića. Magistarske i doktorske studije Banac je nastavio na Stanfordu u Kaliforniji, studirajući kod Waynea Vuchinica. Desetak godina kasnije nagradom koja nosi Vuschinicevo ime nagrađena je Bančeva izvrsna knjiga *The National Question in Yugoslavia: Origins, History, Politics* objavljena kod Cornell University Pressa 1984, a u hrvatskome prijevodu Josipa Šentije kao *Nacionalno pitanje u Jugoslaviji: porijeklo, povijest, politika* četiri godine kasnije u izdanju nakladničke kuće Globus. Vrlo je brzo nakon prve Banac objavio i drugu knjigu, *With Stalin Against Tito: Cominformist Splits in Yugoslav Communism*, koja je također doživjela svoje hrvatsko izdanje u Šentijinu prijevodu (*Sa Staljinom protiv Tita: informbiroovski rascjepi u jugoslavenskom komunističkom pokretu*, Globus, 1990). Te su dvije knjige imale većega odjeka vani nego u Jugoslaviji i Hrvatskoj, ali to više govori o nama samima. No zato je njegova posljednja knjiga *Hrvati i Crkva. Kratka povijest hrvatskog katoličanstva u modernosti* iz 2013. godine doživjela niz pohvalnih prikaza u hrvatskim i bosansko-hercegovačkim časopisima.

Obojice se svojih profesora sa studija povijesti, i Haleckoga i Vuchinica, Banac kasnije rado prisjećao, jednako kao i svoga prethodnika na Sveučilištu Yale Piotra S. Wandyczca. Inače, na tom je uglednom američkom sveučilištu Banac postigao sve profesorske stupnjeve, a u dva je mandata vodio Pierson College. Predavao je istočnoeuropsku povijest, a kod njega su kao stipendisti boravili i neki istaknuti hrvatski povjesničari poput Josipa Vrandečića i Andree Feldman, koja mu je kasnije postala i supruga.

U Hrvatsku je Banac redovito dolazio još prije rata i osamostaljenja, a od devedesetih te su se posjete u potpunosti ustalile, zapravo je već od polovice devedesetih kao profesor Srednjoeuropskoga sveučilišta u Budimpešti jednom nogom bio u Dubrovniku i Hrvatskoj. Vodio je Institut Otvoreno društvo Hrvatska. U to je doba snažno promovirao liberalne ideje, sudjelovao sa Slavkom Goldsteinom, Vesnom Pusić i drugima okupljenima oko časopisa *Erasmus* u kritici Tuđmanova režima koji je bio uspostavljen u ratnoj i poratnoj Hrvatskoj. Osobito se protivio idejama o podjeli Bosne i Hercegovine, koje su se povremeno pojavljivale u (tajnim) pregovorima među političkim faktorima. Aktivno je djelovao u Hrvatskom helsinškom odboru, uvijek se zalažući za prava običnih građana, za uspostavu demokratskih uzusa i političkih sloboda. Bio je i predsjednik toga odbora. U tom se smislu Banac angažirao i na političkoj sceni, u Liberalnoj stranci, koju je kratko vrijeme i vodio kao predsjednik, te sudjelujući u Račanovoj koalicijskoj

vlasti kao ministar zaštite okoliša i prostornoga uređenja. Potom je u jednome mandatu bio saborski zastupnik. Bio je i na čelu savjeta Instituta Vlado Gotovac.

Nekako sam ga u to vrijeme, na početku novoga milenija, i osobno upoznao. Imponirao je svojom rječitosti i znanjem, britkim analizama povijesnih pitanja i aktualnoga političkog trenutka. Negdje tamo 2006. ili 2007. na mojem se Odsjeku za povijest počelo razgovarati o tom kako bi bilo dobro da se pita profesora Banca bi li bio voljan doći na Filozofski fakultet te na Sveučilištu u Zagrebu nastaviti svoju profesorsku i znanstvenu karijeru. I sam sklon takvoj opciji, obećao sam kolegama da ću ga prvo pitati je li uistinu zainteresiran prijeći na naš fakultet – nismo smjeli niti pomisliti da raspíšemo natječaj za najviše zvanje, na koji se ne može (ili ne želi) javiti nitko – takvo bi radno mjesto u tom slučaju bilo zauvijek izgubljeno. Njegov je odgovor bio pozitivan, reakcija uprave fakulteta i nadležnoga ministarstva također, te se Bančev dolazak mogao realizirati. U ime Katedre za svjetsku povijest novoga vijeka napisao sam obrazloženje i postavio ga pred svoje kolegice i kolege. Ipak, na sjednici odsjeka prevladala je želja Ive Goldsteina da Banac bude angažiran na Katedri za hrvatsku povijest, na predmetima dvadesetostoljetne hrvatske povijesti.

Prelazak istaknutoga i svjetski poznatoga povjesničara s jednoga od najuglednijih svjetskih sveučilišta na naše zagrebačko sveučilište ipak nije bio tako jednostavan jer procedure takav slučaj ne predviđaju. Formirana je natječajna komisija te raspisan natječaj, Banac se prijavio, ali su se onda stvari zakomplicirale – morao je proći proceduru izbora u znanstveno zvanje (čega u Americi, naravno, nema), a to je proces koji traje nekoliko mjeseci... pa onda proceduru na samome sveučilištu (nakon što je na fakultetu već bila provedena) – i sve se to odužilo na skoro godinu dana. Sjećam se kako je jednom zgodom profesor ustvrdio da je ta naša suvremena birokratska zapetljanost umnožak austrougarske i komunističke, a potom me u jednom času pitao mogu li mu kazati makar samo to koliko se kandidata na natječaj javilo, i je li možda povećati broj kandidata utjecao na usporenje procesa izbora. Nije mogao povjerovati da se na natječaj nije javio nitko osim njega, „pa kako to, da se na najprestižnije mjesto za povjesničara u zemlji nitko nije javio?“ No cijeli je proces njegova dolaska na mjesto profesora išao po posebnoj proceduri znanstvenika-povratnika koju je tih godina uspostavio ministar Dragan Primorac, i nitko drugi nije niti mogao konkurirati... Tada mi je ispričao i o tom kako se kod njega na Yaleu biraju redoviti profesori – ali to je jedna druga priča.

U svakom slučaju, nakon dugih mjeseci čekanja, Ivo Banac izabran je 2008. za redovitoga profesora hrvatske povijesti dvadesetoga stoljeća na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Doduše, prvo je morao završiti zadnji semestar na Yaleu, što smo mu i omogućili. Predavao je sa žarom, uveo nekoliko izbornih predmeta koje su studenti rado pohađali, a najvažniji mu je – kako je sam znao isticati – bio rad s doktorandima. Želio je na taj način utjecati na promjenu nekih paradigmi u hrvatskoj historiografiji. Koliko je u tom uspio, pokazat će neke buduće analize. Ja o tom ne mogu suditi jer je bio mentor i mojoj supruzi koja je pisala o poslijeratnoj povijesti hrvatske historiografije. Tijekom desetogodišnjeg rada na Filozofskom fakultetu u Zagrebu više je bila vidljiva i prepoznatljiva Bančeva javna i publicističko-politička djelatnost nego rezultati njegovih novih znanstvenih istraživanja.

Ivo Banac bio je neobična pojava u hrvatskoj historiografiji. Njegov dolazak na fakultet dio članova Odsjeka za povijest nije prihvaćao, djelomice jer su u njemu vidjeli barda liberalne Hrvatske. Pet godina kasnije, kada se glasalo o produljenju njegova radnog odnosa na pet godina, više od trećine članova izjasnilo se protiv. U tom slučaju bili su vjerojatno pomiješani razlozi protivljenja jer je tada, 2012. godine, već uvelike nedostajalo radnih mjesta za mlade. Sjećam

se da smo tu sjednicu imali točno na Bančev šezdesetpeti rođendan i da sam mu javio rezultate glasanja – ležao je bolestan u dubrovačkoj bolnici, i bilo mu je drago što mu je nastavnički rad produžen (jer, istraživao je i pisao sve do prije mjesec, dva, dok ga bolest nije posve skrhalo). No u glasu mu se mogla osjetiti i tuga, zapravo čak ljutnja što je bilo toliko glasova protiv. Ostao je raditi idućih pet godina, mentorirao još nekoliko doktoranada i doveo asistenta.

U to vrijeme, u zadnjih pet godina svoga rada na Filozofskom fakultetu, Ivo Banac sve se više odvajao od kruga onih koji su se izrazito zalagali za njegov dolazak na fakultet, a sve više povezivao s onima koji su se 2008. njegovu dolasku protivili. Mislim da neću pogriješiti kada kažem da se u nekih sedam, osam godina krug posve preokrenuo – nekadašnji pobornici i prijatelji postali su mu oštri kritičari i protivnici, a nekadašnji protivnici prometnuli su mu se u poštovatelje i pobornike. Tomu je i on sam doprinio svojim kolumnama u *Jutarnjem listu*, kao i javnim nastupima na televiziji i drugim vidovima javne djelatnosti. Kolege u njemu nisu više vidjeli povjesničara Ivu Banca već publicista i političara s desne strane političkoga spektra. Sam sam ga dugo branio, ističući njegov „američki“ liberalni pristup – nesklonost komunističkoj hrvatskoj/jugoslavenskoj prošlosti ali i protivljenje agresivnom etničkom nacionalizmu te kritiku zločinačkoga ustaškog režima. Tim mi je manje bilo jasno kako se može družiti, pa čak i prijaateljevati s onima koji otvoreno promoviraju agresivni hrvatski nacionalizam. U posljednjih pet, šest godina nismo se više intenzivno družili kao nekoć, čak smo rijetko popili kavu, pa nisam bio u prilici o tom s njime razgovarati. A volio bih znati koji su ga razlozi nagnali na takvu promjenu.

U svakom slučaju, Ivo Banac bio je velik, bio je „gromada i u fizičkom i u intelektualnom smislu“, kako je to na ispraćaju istaknuo njegov prijatelj i suradnik Čičak. Njegov znanstveni i publicistički rad, kao niti njegova aktivistička i politička djelatnost, nisu dosad bili tema temeljitijih analiza, njegove prve dvije knjige imale su i imaju utjecaj u historiografiji. Ivo Banac ostavio je trag u hrvatskoj povijesti i u historijskoj znanosti, doduše više u američkoj i svjetskoj nego u hrvatskoj historiografiji. Naći će se valjda i neki tragalac koji će te tragove usustaviti te dati ocjenu njega i njegova djela. Neće to biti lak posao.

In memoriam je prvotno objavljen na portalu ideje.hr pod naslovom „Ivo Banac (1947-2020). Sudbina povratnika“; <https://ideje.hr/ivo-banac-1947-2020-sudbina-povratnika/>

Damir Agičić

Tomislav Raukar (1933.-2020.)

U Zagrebu je 2. srpnja 2020., nakon kratke i teške bolesti, u 87. godini života preminuo akademik Tomislav Raukar, vodeća ličnost hrvatske historiografije o srednjem vijeku u proteklih nekoliko desetljeća. Akademik Raukar rođen je 29. prosinca 1933. u Starom Gradu na Hvaru. Od 1963. bio je asistent na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, na kojem je doktorirao 1975. temom *Ekonomsko-društveni odnosi u Zadru u 15. stoljeću*. Znanstveni i nastavnički rad započeo je 1974. na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, gdje je predavao predmet *Hrvatska povijest u kasnom srednjem vijeku*, a kasnije i *Pomoćne povijesne znanosti*. Predavao je i na Hrvatskim studijima u Zagrebu, Pedagoškom fakultetu u Osijeku i Puli te Filozofskom fakultetu u Splitu. Na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prošao je sve stupnjeve znanstveno-nastavnog napredovanja. Godine 1976. izabran je za docenta na Katedri za hrvatsku povijest, 1980. za izvanrednog profesora na istoj katedri, a 1985. za redovitog profesora. Predstojnik spomenute katedre postao je 1993., a 1997. izabran je u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u trajnom zvanju. Za člana suradnika HAZU izabran je 1986., a za redovitog člana 1997. godine. Od 2007. do 2014. bio je tajnik Razreda za društvene znanosti i član Predsjedništva HAZU. Od 2007. bio je i voditelj Odsjeka za povijesne znanosti HAZU. Od 1998. bio je i glavni urednik časopisa *Starine HAZU*. Za svoj rad akademik Raukar nagrađen je među ostalim Redom Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića za osobite zasluge za znanost (1998.), Godišnjom Državnom nagradom za znanost u području humanističkih znanosti za knjigu *Hrvatsko srednjovjekovlje* (1998.), Poveljom Filozofskog fakulteta u Zagrebu za unapređenje nastavnoga rada (1999.), Medaljom Filozofskog fakulteta u Zagrebu (2003.), Medaljom Sveučilišta u Zagrebu (2004.) te Nagradom „Ivan Lučić“ za životno djelo (2016.). Godine 2009. bio je dobitnik prestižne nagrade *Anton Gindely Preis* bečkog Instituta za Podunavlje i Srednju Europu.

Kroz kratak osvrt na važan dio njegove profesionalne aktivnosti, na ovom ću mjestu pokušati dati osobno viđenje akademika Raukara kao istraživača srednjovjekovne povijesti istočnojadranske obale te profesora i mentora na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, na kojem je proveo gotovo čitav svoj radni vijek.

Proučavanje komunalnih društava u srednjovjekovnoj Dalmaciji u hrvatskoj historiografiji, ali i u historiografijama susjednih jadranskih i južnoslavenskih zemalja, može se podijeliti na razdoblje do sedamdesetih godina 20. stoljeća i ono nakon toga. Smatram da neću pretjerati ako ustvrdim kako pri tomu jasnu razdjelnicu dvaju epoha, uz radove Nade Klaić, tvore radovi akademika Raukara. Naime, od samih početaka sustavnog bavljenja problematikom dalmatinskih komunalnih društava u srednjem vijeku, on je odlučio napustiti obrasce tradicionalne hrvatske, ali i talijanske i drugih historiografija o srednjovjekovnoj Dalmaciji. U skladu s tada najsuvremenijim dostignućima povijesne znanosti, poglavito druge generacije škole *Anala*, obično nazivane Braudelovom školom, težište svojih analiza usmjerio je na društvenu i gospodarsku povijest dalmatinskih komuna, proučavajući njihove strukture kroz različite razine trajanja, pri čemu mu je politička događajnica redovito služila tek kao okvir za spomenute složene analize.

U vezi s radovima akademika Raukara o dalmatinskoj srednjovjekovnoj povijesti, treba spomenuti da su rezultati njegovih istraživanja objavljeni u nizu radova u domaćoj i stranoj znanstvenoj periodici, od kojih je njihov najvažniji i najreprezentativniji dio iz razdoblja od 1970. do 2001. objedinjen u knjizi *Studije o Dalmaciji u srednjem vijeku*, u izdanju Književnoga kruga iz Splita (2007.). Velik dio *Hrvatskog srednjovjekovlja*, autorove sinteze hrvatske srednjovjekovne povijesti iz 1997., također se kroz razne aspekte dotiče dalmatinskih komunalnih društava.

Monografije *Zadar u XV. stoljeću* i *Zadar pod mletačkom upravom* (u koautorstvu s Ivom Petricolijem, Šimom Peričićem i Franjom Švelecom), nastale sedamdesetih i osamdesetih godina 20. stoljeća, predstavljale su uz monografiju Nade Klaić *Zadar u srednjem vijeku* prekretnicu u poznavanju srednjovjekovne i ranonovovjekovne povijesti ondašnje dalmatinske metropole. Profesor Raukar opširno je pisao i o srednjovjekovnom i ranonovovjekovnom Splitu, a objavljivao je i radove o Braču, Hvaru i Rabu. Niz je radova u kojima je pokušao dati uvid u odnos prostora i društva u srednjovjekovnom dalmatinskom gradu, zatim o odnosu dalmatinskog grada i sela, ili o staleškim i društvenim skupinama u gradovima. Složio bih se s ocjenom Lovorke Čoralčić da su s tematskog i metodološkog motrišta posebno autorova dva sintetska rada, objavljena izvorno u *Historijskom zborniku* početkom osamdesetih godina 20. stoljeća, o komunalnim društvima u Dalmaciji u 14., 15. i početkom 16. stoljeća predstavljali „važan zaokret hrvatske historiografije prema novim znanstvenoistraživačkim i metodološkim usmjerenjima te u nemaloj mjeri doprinijeli da nove generacije hrvatskih medievista svoja istraživanja upute tragovima suvremene europske i svjetske historiografije“.

Na ovom bih mjestu istaknuo kako osobno smatram da je najveći doprinos Raukarovih istraživanja o Dalmaciji dvojak. On je od samih početaka vlastitih istraživanja krenuo *ad fontes*. Nemjerljiv je njegov doprinos u proučavanju zadarske i dalmatinske notarske građe, zahvaljujući čemu je došao do obilja novih podataka koji su mu omogućili detaljne, sustavne i čvrsto utemeljene analize. Osim toga, metodološki gledano, uz uvođenje suvremenih obrazaca koje je primjenjivao na analiziranu građu i literaturu, akademik Raukar definitivno je raskrstio s anakronim, stereotipnim, nacionalno-romantičarskim pristupom komunalnim društvima, kako s hrvatske tako i s talijanske strane. Njegovo ukazivanje na drugotnost predmodernih, komunalnih društava, na činjenicu da su njihovi identiteti i modusi funkcioniranja bili suštinski drugačiji i da se ne mogu površno svoditi na talijanstvo Venecije, odnosno hrvatstvo ili talijanstvo dalmatinskih gradova, bili su pravo osvježanje za obje historiografije sedamdesetih i osamdesetih godina 20. stoljeća. Akademik Raukar je, smatram, rehabilitirao imidž Venecije u hrvatskoj povijesti, nakon čega se nijedan ozbiljan historičar više neće moći paušalno i stereotipno odnositi prema mletačkoj povijesnoj nazočnosti na istočnom Jadranu. No, nažalost, ni nakon nekoliko desetljeća Raukarova koncepcija i njegove važne opservacije o naravi mletačke vlasti na našoj obali nisu dovoljno prisutni u našim školskim udžbenicima i nastavi povijesti, već se i dalje ponekad recikliraju stereotipi o njezinom talijanstvu i nenarodnom karakteru.

U sažetom obliku akademik Raukar je svoj istraživački kredito glede odnosa jadranskoga srednjovjekovlja i Mediterana na neki način okrunio inspirativnim istoimenim esejem u splitskom časopisu *Mogućnosti*, iz 2011. godine. Zaključak toga članka vrijedi citirati: „U komunalnoj se zbilji jadranskoga srednjovjekovlja trajno prožimaju dvije razine društvene integrativnosti – slojevite veze između jadranskih društava, s jedne, i njegovanje identiteta u svakoj od pojedinačnih zajednica, s druge strane. Grad pri tome u svoje okrilje prihvaća sve svoje pripadnike, bez obzira na pravne, imovne ili staleške razlike među njima, integrira ih u pojam komune, pa se zato u svima njima, pripadnicima domovine, stvara osjećajna vezanost za gradski prostor. Najkraće, srednjovjekovni je Jadran doživljajem pripadnosti i mentalitetom zajedništva u okrilju njegovih društava, jednako kao i razvijenim vezama između njegovih obala, dio šire povijesti Mediterana“.

O akademiku Raukaru kao profesoru i mentoru na Odsjeku za povijest, uz činjenicu da je bio predan i revan višedesetljetni nastavnik hrvatske srednjovjekovne povijesti te jedno vrijeme i pomoćnih povijesnih znanosti, poznat među studentima po točnosti, redovitosti i predanosti nastavnom procesu, mogu iznijeti osobna iskustva. S njim sam se prvi puta susreo na drugoj

godini studija povijesti, 1985. godine. Kako je upravo te akademske godine bio na slobodnoj studijskoj godini, njegova predavanja nažalost nisam imao prilike slušati. No literatura za spremanje ispita bila mi je vrlo zanimljiva, a poglavito su mi impresivna i inspirativna bila dva već spomenuta članka o dalmatinskim komunalnim društvima. Ispit kod profesora Raukara bio je jedan od najugodnijih tijekom čitavog studija. Ostalo mi je u sjećanju kako je smireno, postupno, ali jasno i precizno ispitivao svakog studenta kroz sve razine znanja, od poznavanja faktografije, do razina interpolativnog i ekstrapolativnog znanja, pri tomu stalno ispitujući koliko je ispitanik bio u stanju razumjeti i objasniti ne samo pojedine događaje, već i povijesne procese i strukture. Kao mentor mog magistarskog rada i doktorske disertacije bio je uvijek spreman pomoći sugestijom i naputkom, ali nije bio sklon prevelikoj kontroli niti ograničavanju autonomije istraživanja. No uvijek je tražio rezultate, a oni su morali biti kvalitetni i u skladu sa svim pravilima struke. Jednako je postupao i kao voditelj projekata na kojima smo većina nas medievista s odsjeka bili okupljeni dugi niz godina. Profesor me i tematski usmjeravao u mojim vlastitim istraživanjima. Njegove sugestije o temama i neistraženim „bijelim mrljama“ hrvatske medievistike pokazale su se i više nego dobrim savjetom. U sjećanju će mi zauvijek ostati profesorova napomena da doktorske disertacije ne trebaju biti životna djela, ali trebaju biti supstancijalan doprinos historiografiji te obrađivati složeniju, cjelovitu i značajnu problematiku, a ne istraživati preuske teme bez širih implikacija i značaja.

Ovaj osvrt na dio njegova opusa i posljednji pozdrav dragom profesoru završit ću napomenom da mi je akademik Raukar, a mislim i mnogim drugim kolegicama i kolegama historičarima, bio i ostao uzor pristojnog, uglađenog, čestitog i nadasve korektnog profesora, mentora i voditelja. Bio je i ostao jedan od prepoznatljivih simbola našega odsjeka i fakulteta, iz plejade profesora kakvih je nažalost sve manje te s ljudskim i profesionalnim osobinama koje su sve rjeđe i utoliko dragocjenije. Njegovim odlaskom zatvara se jedno veliko i važno poglavlje razvoja hrvatske medievistike, ali ostat će trajno prisutni značajni istraživački doprinosi kojima je akademik Raukar trajno obogatio i unaprijedio našu historiografiju. A nama, njegovim učenicima, ostat će uspomena na blagu mediteransku figuru našeg mentora, pravoga gospodina i intelektualca staroga kova. Počivao u miru!

Borislav Grgin